

Marcin Grott*

OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH PRZEZ UŻYTKOWNIKÓW SERWISÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH

1. Uwagi wprowadzające

Użytkownicy serwisów społecznościowych często nie są świadomi rozmiaru lub istoty „nowych” zagrożeń godności, wolności i bezpieczeństwa człowieka¹, jakie niesie za sobą upublicznianie przez nich informacji w portalach². Profile tych użytkowników zawierają dużą ilość danych osobowych dotyczących ich samych – np. imię, nazwisko, wiek, płeć, nr telefonu, nr komunikatora internetowego, jak również innych osób – np. imię, nazwisko, wizerunek. O ile udostępnienie przez użytkowników w serwisie społecznościowym danych ich dotyczących nie budzi kontrowersji, to już zamieszczenie danych innych osób może być problematyczne co najmniej z dwóch powodów.

Przede wszystkim takie udostępnienie może naruszać prawo do prywatności, a zwłaszcza autonomię informacyjną stanowiącą jądro tego prawa polegającą na możliwości decydowania o tym, jakie informacje o sobie chcemy przekazać innym³. Jako przykład pozbawienia możliwości podjęcia decyzji przez

* Mgr Marcin Grott – aplikant radcowski.

¹ G. Szpor, *Uwarunkowania skuteczności regulacji ochrony danych osobowych*, [w:] *Ochrona danych osobowych. Skuteczność regulacji*, (red. G. Szpor), Warszawa 2009, s. 21.

² European Network and Information Security Agency, *Security Issues and Recommendations for Online Social Networks*, (red. G. Hogben), 2007, s. 1.

³ G. Szpor, *Pojęcie informacji a zakres ochrony danych* [w:] *Ochrona danych osobowych w Polsce z perspektywy dziesięciolecia*, (red. P. Fajgielski), Lublin 2008, s. 17.

osobę zainteresowaną o publikacji jej danych przez użytkownika należy przywołać sprawę ze skargi do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych na przetwarzanie danych osobowych w serwisie Nasza-klasa.pl Sp. z o.o. – zarejestrowany użytkownik tego serwisu opublikował zdjęcie zawierające m.in. wizerunek skarżącego, następnie inny zarejestrowany użytkownik umieścił pod fotografią imiona i nazwiska części osób tam się znajdujących – w tym dane skarżącego⁴.

Po drugie według opinii Grupy Roboczej Art. 29⁵ przetwarzanie danych osobowych osób trzecich przez użytkowników portali społecznościowych, w określonych sytuacjach może wykraczać poza cele osobiste lub domowe, a w konsekwencji nakładać na nich obowiązki przewidziane dla administratorów danych – np. legitymowanie się co najmniej jedną przesłanką uprawniającą do przetwarzania danych osobowych.

W związku z powyższym zasadne jest postawienie pytania o stosowanie ustawy o ochronie danych osobowych⁶ wobec użytkowników serwisów społecznościowych w zakresie przetwarzania przez nich danych i postępowania przy tym przetwarzaniu⁷. Niniejszy artykuł stanowi próbę udzielenia odpowiedzi na podniesiony problem w oparciu o poglądy wyrażone w literaturze przedmiotu, opracowaniu Grupy Roboczej Art. 29 oraz judykaturze.

2. Użytkownik serwisu społecznościowego jako osoba fizyczna

Ocena zastosowania ustawy o ochronie danych osobowych do przetwarzania danych osobowych w systemach informatycznych, także w przypadku przetwarzania danych poza zbiorem danych (art. 2 ust. 2 pkt 2 u.o.d.o.) odbywa się w odniesieniu do konkretnych kategorii podmiotów. Mogą to być

⁴ Wyrok WSA w Warszawie z 3.3.2009 r., sygn.: II SA/Wa 1495/08.

⁵ Dokument nr 163 Grupy Roboczej Ds. Ochrony Osób Fizycznych w Zakresie Przetwarzania Danych Osobowych powołanej na podstawie art. 29 Dyrektywy 95/46/WE pt. *Opinion 5/2009 on online social networking*, przyjęty 12.6.2009 r.

⁶ Ustawa z 29.8.1997 r. o ochronie danych osobowych, Dz.U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.

⁷ Istnieją dwa odmienne, jednakże wzajemnie powiązane zakresy stosowania ustawy (dwie zasadnicze grupy zagadnień przez nią regulowanych). Pierwszy dotyczy przetwarzania danych i postępowania przy tym przetwarzaniu – prawa i obowiązki administratorów danych, łącznie ze sprawowanym nad ich działalnością nadzorem. Drugi odnosi się do praw osób fizycznych, których dane są przetwarzane. J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, *Ochrona danych osobowych. Komentarz*, wyd. 4, Kraków 2007, s. 308.

zarówno podmioty publiczne: organy państwowe, organy samorządu terytorialnego, państwowe i komunalne jednostki organizacyjne – jak i podmioty prywatne: podmioty niepubliczne realizujące zadania publiczne, osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi⁸. Zatem przepisy ustawy o ochronie danych osobowych będą dotyczyć użytkownika serwisu społecznościowego jedynie w sytuacji, gdy będzie on którymś z powyższych podmiotów. W większości przypadków użytkownicy to osoby fizyczne – tzw. „konta fikcyjne” zakładane są również przez inne podmioty np. partie polityczne⁹. Takie działanie jest sprzeczne z regulaminami serwisów społecznościowych:

- Nasza-klasa.pl: „Użytkownik – pełnoletnia osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych, która poprzez akceptację Regulaminu oraz rejestrację uzyskała dostęp do usług oferowanych przez Serwis. Użytkownikiem może być również osoba małoletnia i/lub nieposiadająca pełnej zdolności do czynności prawnych, pod warunkiem uzyskania zgody przedstawiciela ustawowego”¹⁰;
- Sympatia.pl: „Użytkownik – osoba fizyczna w wieku powyżej 15 lat, która skutecznie założy Konto w Serwisie, poprzez uzyskanie Loginu i hasła pozwalającego zalogować się na Konto (rejestracja w Serwisie)”¹¹;
- GoldenLine.pl: „Użytkownik – należy przez to rozumieć osobę fizyczną, która poprzez akceptację Regulaminu i przejście procedury rejestracyjnej uzyskuje dostęp do usług oferowanych przez GoldenLine w ramach serwisu GoldenLine.pl”¹².

3. Osoba fizyczna a zakres podmiotowy stosowania ustawy o ochronie danych osobowych

W myśl art. 3 ust. 2 pkt 2 u.o.d.o. ustawę stosuje się do osób fizycznych i osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, jeżeli przetwarzają dane w związku z działalnością zarob-

⁸ M. Krasińska, S. Mizerek, *ABC wybranych zagadnień z ustawy o ochronie danych osobowych*, (red. A. Rudnicki), Warszawa 2007, s. 10.

⁹ *Nasza-klasa kasuje profil PiS-u*, [dostęp: 8.8.2009 r.] źródło: <http://politbiuro.gazeta.pl>.

¹⁰ Regulamin serwisu *nasza-klasa.pl*, [dostęp: 4.4.2009 r.] źródło: <http://nasza-klasa.pl>.

¹¹ Regulamin serwisu internetowego *sympatia.pl*, [dostęp: 4.4.2009 r.] źródło: <http://sympatia.pl>.

¹² Regulamin serwisu internetowego *goldenline*, [dostęp: 4.4.2009 r.] źródło: <http://www.goldenline.pl>.

kową, zawodową lub dla realizacji celów statutowych. O ile osoba fizyczna może przetwarzać dane osobowe związku z jej działalnością zarobkową lub zawodową, to przetwarzanie przez ten podmiot danych dla realizacji jej celów statutowych jest niewykonalne. Osoba fizyczna bowiem w przeciwieństwie do innych podmiotów, o których stanowi powyższa norma – m.in. fundacji, stowarzyszeń, spółek akcyjnych – nie działa na podstawie statutu.

Ponadto zgodnie z art. 3 ust. 2 u.o.d.o. ustawę stosuje się do osób fizycznych, które mają miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, albo w państwie trzecim, o ile przetwarzają dane osobowe przy wykorzystaniu środków technicznych znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Przepis ten interpretowany jest na dwa sposoby. Według pierwszej wykładni przesłanki w nim wskazane, takie jak miejsce zamieszkania (miejszem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu¹³) i wykorzystanie przy przetwarzaniu danych środków technicznych (różnego rodzaju środki, zarówno tradycyjne, jak też elektroniczne, które służą do przetwarzania danych¹⁴) znajdujących się na terytorium RP – muszą być spełnione łącznie, tj. dla stwierdzenia właściwości nie wystarczyłoby, aby osoba fizyczna przetwarzająca dane miała miejsce zamieszkania w Polsce albo w państwie trzecim (w państwie nienależącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego¹⁵ – do tego obszaru należą państwa członkowskie Unii Europejskiej oraz Norwegia, Islandia i Lichtenstein), ale niezbędne byłoby jeszcze wykazanie, że osoba fizyczna przetwarza dane osobowe korzystając ze środków technicznych znajdujących się w naszym kraju¹⁶. Jednakże taka wykładnia uznawana jest za niewłaściwą. Sprzeczna jest bowiem z art. 4 dyrektywy 95/46/WE¹⁷. W związku z tą okolicznością

¹³ Art. 25 ustawy z 23.4.1964 r. Kodeks cywilny, Dz.U. Nr 16, poz. 93 z późn.zm.

¹⁴ J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, op.cit., s. 325.

¹⁵ Art. 7 pkt 7 u.o.d.o.

¹⁶ A. Drozd, *Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz. Wzory pism i przepisy*, wyd. 2, Warszawa 2006, s. 25–26.

¹⁷ 1. Każde Państwo Członkowskie stosuje, w odniesieniu do przetwarzania danych osobowych, przepisy prawa krajowego przyjmowane na mocy niniejszej dyrektywy wówczas, gdy: a) przetwarzanie danych odbywa się w kontekście prowadzenia przez administratora danych działalności gospodarczej na terytorium Państwa Członkowskiego; jeżeli ten sam administrator danych prowadzi działalność gospodarczą na terytorium kilku Państw Członkowskich, musi on podjąć niezbędne działania, aby zapewnić, że każde z tych przedsiębiorstw wywiązuje się z obowiązków przewidzianych w odpowiednich przepisach prawa krajowego; b) administrator danych nie prowadzi działalności gospodarczej na terytorium Państwa Członkowskiego, lecz w miejscu, gdzie jego prawo krajowe obowiązuje na mocy międzynarodowego prawa publicznego; c) administrator danych nie prowadzi działalności gospodarczej na terytorium Wspólnoty a do celów przetwa-

opowiedziano się za interpretacją, zgodnie z którą ustawa znajduje zastosowanie do dwóch grup osób fizycznych przetwarzających dane z związku z działalnością zarobkową, zawodową. Pierwsza grupa to osoby, które mają miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast druga grupa to osoby, które mają miejsce zamieszkania w państwie trzecim, o ile przetwarzają dane osobowe przy wykorzystaniu środków technicznych znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej¹⁸. Problem z zakresem stosowania ustawy o ochronie danych osobowych pojawia się wobec osób zamieszkałych w państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego przetwarzających dane przy użyciu środków technicznych znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Literalna wykładnia art. 3 ust. 2 u.o.d.o. prowadzi bowiem do wniosku, że podmioty te nie są objęte uregulowaniami ustawy o ochronie danych osobowych¹⁹. W tym przypadku prawem właściwym będzie prawo obowiązujące w państwie, w którym osoba ma miejsce zamieszkania²⁰. Taka interpretacja prowadzi do konkluzji, że ustawa o ochronie danych osobowych może nie mieć zastosowania do użytkownika zamieszkałego w jednym z państw Unii Europejskiej, który przetwarza dane znajdujące się na serwerze serwisu społecznościowego zlokalizowanym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – np. serwerze Nasza-Klasa.pl znajdującym się w Poznaniu²¹.

4. Użytkownik serwisu społecznościowego jako administrator danych

W literaturze przedmiotu wskazuje się, że definicja administratora danych z art. 7 pkt 4 u.o.d.o. (przez administratora danych rozumie się

rzania danych osobowych wykorzystuje środki, zarówno zautomatyzowane jak i inne, znajdujące się na terytorium wymienionego Państwa Członkowskiego, o ile środki te nie są wykorzystywane wyłącznie do celów tranzytu przez terytorium Wspólnoty; 2. W okolicznościach określonych w ust. 1 lit. c), administrator danych musi wyznaczyć swojego przedstawiciela na terytorium tego Państwa Członkowskiego, bez uszczerbku dla postępowań sądowych, jakie mogłyby być podjęte przeciwko samemu administratorowi danych. Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 24.10.1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych oraz swobodnego przepływu tych danych, Dz.Urz. WE 1995 Nr L 281/31.

¹⁸ J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, op.cit., s. 323–324.

¹⁹ A. Krasuski, *Zakres podmiotowy ustawy o ochronie danych osobowych – uwagi de lege lata i de lege ferenda*, [w:] *Ochrona danych osobowych w Polsce z perspektywy dziesięciolecia*, (red. P. Fajgielski), Lublin 2008, s. 39.

²⁰ J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, op.cit., s. 328.

²¹ *Nasza Klasa od kuchni*, [dostęp: 21.6.2009 r.] źródło: <http://www.komputerswiat.pl>.

organ, jednostkę organizacyjną, podmiot lub osobę, o których mowa w art. 3, decydujące o celach i środkach przetwarzania danych osobowych) jest definicją cząstkową, której pozostałe cechy należy zrekonstruować na podstawie innych norm ustawy o ochronie danych osobowych²². Do tego sama definicja administratora danych stanowi, iż dotyczy podmiotów lub osób z art. 3 u.o.d.o. Łączne odczytanie tych norm pozwala przypisać użytkownikowi portalu społecznościowego (osobie fizycznej) status administratora danych jedynie, gdy przetwarza on dane w celach zarobkowych lub zawodowych. Jednakże co do zasady użytkownik nie przetwarza danych osobowych w tych celach²³ – wyjątek może stanowić np. zdobywanie przez pracodawców za pośrednictwem serwisów społecznościowych informacji o potencjalnych pracownikach²⁴. Trudno jest więc zaaprobować przedstawiany pogląd o możliwości uznania użytkownika serwisu społecznościowego administratorem udostępnianych przez niego danych, a serwisu społecznościowego za podmiot, któremu powierzono przetwarzanie tych danych osobowych na podstawie umowy hostingu (o powierzeniu przetwarzania danych stanowi art. 31 u.o.d.o.)²⁵, nie tylko ze względu na przedstawioną okoliczność, ale również dlatego, że umowa powierzenia powinna być zawarta na piśmie oraz określać zakres i cel przetwarzania. W związku z powyższym obecnie obowiązującej procedury rejestracji użytkownika w portalach społecznościowych nie można uznać za zawieranie przez niego umowy powierzenia przetwarzania danych osobowych²⁶.

5. Wyłączenie stosowania ustawy o ochronie danych osobowych wobec użytkownika serwisów społecznościowych, który przetwarza dane osobowe w celach osobistych lub domowych

Skoro, co do zasady, użytkownik nie przetwarza danych w celach zarobkowych lub zawodowych niezbędne jest postawienie pytania o cele

²² A. Drozd, op.cit., s. 65. A. Mednis, *Administrator danych i podmiot przetwarzający dane na zlecenie – status prawny, zakres praw i obowiązków, problemy definicyjne*, [w:] *Ochrona danych osobowych. Skuteczność regulacji*, (red. G. Szpor), Warszawa 2009, s. 80.

²³ X. Konarski, *Serwisy społecznościowe – nowy paradygmat ochrony danych osobowych?* [w:] *Ochrona danych osobowych. Skuteczność regulacji*, (red. G. Szpor), Warszawa 2009, s. 182.

²⁴ *Przez Naszą-klasę zostaniesz bez pracy*, [dostęp: 8.4.2009 r.] źródło: <http://dziennik.pl>.

²⁵ X. Konarski, op.cit., s. 186; P. Litwiński, *Rozwój nowych technik przetwarzania danych osobowych a zadania organu ochrony danych osobowych. Skuteczność regulacji wobec postępujących procesów informatyzacji*, [w:] *Ochrona danych osobowych. Skuteczność regulacji*, (red. G. Szpor), Warszawa 2009, s. 196.

²⁶ Regulamin Serwisu nasza-klasa.pl.

jego aktywności w serwisach społecznościowych. W większości sytuacji będą to z pewnością cele, które generalnie można ująć jako osobiste lub domowe. Wykładnia tych celów w odniesieniu do przetwarzania danych w portalach społecznościowych powoduje jednak wiele trudności, ponieważ ich dotychczasowa interpretacja nie była dokonywana na potrzeby Internetu. Za najbardziej typowe przykłady celów osobistych lub domowych uznaje się: gromadzenie danych w osobistych notatkach, notabokach, domowych komputerach²⁷, czy też wykonywanie działań o charakterze wyłącznie osobistym lub domowym, jak np. korespondencja i przechowywanie spisów adresów²⁸. W literaturze przedmiotu wskazuje się także, że przetwarzanie danych osobowych w związku z działalnością zarobkową, lecz niebędącą działalnością gospodarczą, może odbywać się w celach osobistych lub domowych²⁹. Jednakże powinien być to raczej dochód osiągany pośrednio w związku z przetwarzaniem danych osobowych³⁰.

Dlaczego istotne jest ustalenie, czy dane osobowe przetwarzane są w celach osobistych lub domowych? Jeżeli bowiem aktywność użytkownika mieści się w ich ramach to ustawa o ochronie danych osobowych nie ma względem niego zastosowania (art. 3a ust. 1 pkt 1 u.o.d.o.). W doktrynie istnieje rozbieżność co do zakresu tego wyłączenia. Jak wskazują X. Konarski i G. Sibiga zamierzeniem wyłączenia z art. 3a ust. 1 pkt 1 u.o.d.o. jest ułatwienie posługiwania się zbiorem danych dla własnych celów przez pojedynczą osobę fizyczną, która ten zbiór utworzyła³¹ – wąska interpretacja wyłączenia. Zatem według tego stanowiska, jeżeli użytkownik udostępni informacje zawarte w jego profilu chociaż jednej osobie takie działanie wykracza poza cele osobiste lub domowe. Natomiast J. Barta, P. Fajgielski i R. Markiewicz stwierdzają, że cel osobisty może zostać ujęty jako zakres własnego użytku osobistego obejmujący krąg osób pozostających w związku osobistym, w szczególności pokrewieństwa, powinowactwa lub stosunku towarzyskiego. Taka interpretacja umożliwi pozostawienie poza rygiorem ustawy zbiorów danych wykorzystywanych w rodzinach lub niewielkich zespołach ludzi, pomiędzy którymi występuje towarzyska zażyłość³². Zgodnie więc z drugim stanowi-

²⁷ J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, op.cit., s. 330.

²⁸ Zapis 12 preambuły dyrektywy 95/46/WE.

²⁹ A. Drozd, op.cit., s. 28.

³⁰ J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, op.cit., s. 331.

³¹ X. Konarski, G. Sibiga, *Wizerunek w Internecie bez pełnej ochrony*, Rzeczpospolita z 10.6.2008 r.

³² J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, op.cit., s. 331.

skiem, użytkownik będzie przetwarzał dane osobowe zawarte w jego profilu w celach osobistych, jeżeli udostępni je rodzinie lub niewielkiej liczbie osób, z którymi łączy go towarzyska zażyłość. Jednocześnie trzeba zaznaczyć, iż według J. Barty, P. Fajgielskiego i R. Markiewicza rozgraniczenie pomiędzy celami osobistymi i celami domowymi może być niewykonalne³³ – przetwarzanie w celach osobistych w ocenie tych przedstawicieli doktryny może być więc tożsame z przetwarzaniem w celach domowych.

Pogląd prezentowany przez J. Bartę, P. Fajgielskiego i R. Markiewicza (odnośnie interpretacji wyłączenia z art. 3a ust. 1 pkt 1 u.o.d.o.) znajduje potwierdzenie w stanowisku Grupy Roboczej Art. 29³⁴. W podsumowaniu wykonawczym opinii organ ten stwierdza, że użytkownik serwisu społecznościowego przetwarza dane osobowe w ramach czynności o czysto osobistym lub domowym charakterze, jeżeli działania te dotyczą jego kontaktów z innymi osobami odnośnie jego osobistych, rodzinnych lub domowych spraw. Jednocześnie Grupa Robocza Art. 29 podaje przykładową aktywność użytkownika wykraczającą poza te cele: udostępnienie danych osobowych zawartych w profilu wszystkim użytkownikom portalu społecznościowego, czy też dużej liczbie innych użytkowników, którzy rzeczywiście nie są znani; umożliwienie pozyskiwania danych przez wyszukiwarki internetowe. Inne przykłady przetwarzania danych osobowych wymienione w opinii, które nie będą należeć do czynności o czysto osobistym lub domowym charakterze to m.in.: wykorzystywanie danych na rzecz osób prowadzących działalność gospodarczą lub zrzeszeń; aktywność w celu reklamowym, politycznym lub charytatywnym. Zaznaczono również, iż przetwarzanie danych tzw. sensytywnych może prowadzić do stosowania dyrektywy.

Analiza powyższych przykładów przetwarzania danych osobowych – zwłaszcza trzech pierwszych – prowadzi do wniosku, iż Grupa Robocza Art. 29 podzieliła stanowisko Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z wyroku z 6.11.2003 r. w sprawie *Bodil Lindqvist*³⁵, dotyczące stosowania zwolnienia ze względu na przetwarzanie w celach osobistych lub domowych, w którym zostało lapidarnie stwierdzone: „wyjątek ten musi być zatem interpretowany jako odnoszący się wyłącznie do działań wykonywanych na gruncie życia prywatnego lub rodzinnego jednostek, które w sposób oczywisty nie mają nic wspólnego z przetwarzaniem danych osobowych polegającym na

³³ Ibidem, s. 330.

³⁴ Dokument nr 163 Grupy Roboczej ds. Ochrony Osób Fizycznych w Zakresie Przetwarzania Danych Osobowych.

³⁵ Sprawa C-101/01.

publikowaniu ich na stronie internetowej, co prowadzi do udostępnienia tych danych nieokreślonej liczbie osób”. Zatem według stanowiska Trybunału wyłączenia z art. 3a ust. 1 pkt 1 u.o.d.o. nie stosuje się do zamieszczania danych osobowych na stronie internetowej, do której dostęp ma nieokreślona liczba osób, ponieważ takie przetwarzanie wykracza poza cel osobisty lub domowy.

6. Problemy w stosowaniu ustawy o ochronie danych osobowych wobec użytkownika serwisu społecznościowego, którego działania wykraczają poza cele osobiste lub domowe

Powstaje pytanie, czy ustawa o ochronie danych osobowych ma zastosowanie do użytkownika, którego działania wykraczają poza przetwarzanie w celach osobistych lub domowych, a jednocześnie jego aktywność nie jest prowadzona w celach zarobkowych i zawodowych? Wydaje się, że nie można udzielić jednoznacznej odpowiedzi w powyższej kwestii. Pomimo bowiem przetwarzania danych przez użytkownika serwisu społecznościowego – osobę fizyczną, która jest objęta zakresem podmiotowym stosowania ustawy – cel tego przetwarzania nie jest zarobkowy, ani też zawodowy. Nie można też mówić o wyłączeniu stosowania ustawy względem użytkownika w sytuacji, gdy przetwarzanie przez niego danych wychodzi poza zakres celów osobistych lub domowych. Zatem nie można zastosować, ani też wyłączyć stosowania ustawy o ochronie danych osobowych wobec takiego podmiotu.

W ocenie X. Konarskiego problem ten należy rozwiązać poprzez usunięcie z treści art. 3 ust. 2 pkt 2 u.o.d.o. stwierdzenia o stosowaniu przepisów ustawy do osób fizycznych jedynie w sytuacji przetwarzania danych osobowych w związku z działalnością zarobkową, zawodową lub dla realizacji celów statutowych. Pozostawianie bowiem tej normy w obecnej formie skutkuje pozbawieniem osób, których dane dotyczą ochrony, gdy ich dane nie są przetwarzane w celach zarobkowych, czy też zawodowych, ale przetwarzanie to wykracza poza cele osobiste lub domowe z art. 3a ust. 1 pkt 1 u.o.d.o. W związku z powyższym właściwsze byłoby zdaniem X. Konarskiego przyjęcie ogólnej zasady stosowalności ustawy do przetwarzania danych przez osoby fizyczne, bez wskazywania na cele przetwarzania danych osobowych, a następnie wyłączenie jej stosowania w odrębnej normie w stosunku do osób fizycznych przetwarzających dane osobowe w celach osobistych lub domowych³⁶.

³⁶ X. Konarski, op.cit., s. 184–185.

Następstwem proponowanej przez X. Konarskiego zmiany przepisów byłoby zatem przeniesienie obowiązków ciążyących na właścicielu portalu społecznościowego – jako administratorze danych – na użytkowników tego portalu.

7. Podsumowanie

Powyższe ustalenia prowadzą do wniosku, że stosowanie ustawy o ochronie danych osobowych wobec użytkownika serwisu społecznościowego w zakresie przetwarzania przez niego danych i postępowania przy tym przetwarzaniu powinno być poprzedzone oceną celów tego działania. W przypadku, gdy będą to cele zarobkowe lub zawodowe, ustawa o ochronie danych osobowych będzie miała zastosowanie względem takiego użytkownika, co więcej podmiot ten może zostać uznany za administratora danych.

Natomiast nierozstrzygnięty pozostaje problem stosowania przepisów ustawy o ochronie danych osobowych w sytuacji, kiedy działania użytkownika wykraczają poza cele osobiste lub domowe, ale równocześnie nie są to cele zarobkowe lub zawodowe. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że rozwiązaniem tego zagadnienia mogłaby być nowelizacja ustawy o ochronie danych osobowych. Jednakże skierowany przez Prezydenta RP do Sejmu RP projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie danych osobowych nie przewidywał żadnych modyfikacji w tym zakresie³⁷.

Wydaje się że nałożenie na użytkowników serwisów społecznościowych – około 10 milionów osób³⁸ – obowiązków przewidzianych w ustawie o ochronie danych osobowych byłoby nierealne, nawet nie tyle ze względu na brak kontroli przetwarzania przez nich danych, co możliwości wyegzekwowania ewentualnych decyzji nakazujących Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych. Ponadto należałoby zbadać, czy stosowanie ustawy o ochronie danych osobowych względem użytkowników jest predefiniowanym w Konstytucji RP³⁹ celem tej regulacji administracyjnoprawnej⁴⁰. Jednocześnie trze-

³⁷ A. Lewiński, *Kierunki zmian legislacyjnych dla zwiększenia skuteczności ochrony danych osobowych* [w:] *Ochrona danych osobowych. Skuteczność regulacji*, (red. G. Szpor), Warszawa 2009, s. 43–44. *Projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie danych osobowych*, [dostęp 6.4.2009 r.] źródło: <http://www.prezydent.pl>.

³⁸ *Bardzo aktywni w wirtualnym świecie*, [dostęp: 6.4.2009 r.] źródło: <http://www.smg-krc.pl>.

³⁹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r., Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn.zm.

⁴⁰ G. Szpor, *Uwarunkowania skuteczności...*, s. 28.

ba podkreślić, iż powodem, dla którego w latach 70. powstało ustawodawstwo o ochronie danych osobowych, nie była obawa przed przetwarzaniem danych osobowych przez osoby fizyczne, ale lęk przed przetwarzaniem danych przez inne podmioty wykorzystujące do tego komputesry np. banki – USA Fair Credit Reporting Act z 1970 r. – które czerpały z tego działania korzyści. Obecnie beneficjentem również nie są użytkownicy portali społecznościowych (osoby fizyczne) zamieszczające w nich dane osobowe, ale jest nim właściciel portalu – zbioru danych przetwarzanych przez użytkowników – oraz ten, kto wykorzystuje ten zbiór w celach innych, niż deklarowane przez jego właściciela w informacjach dla użytkowników.